

УДК [378.4.096:94](477.83-25)-057.4 Голубко В.
DOI <http://dx.doi.org/10.30970/fhi.2024.25.4518>

ВІКТОР ГОЛУБКО: ПРОФЕСОР, НАСТАВНИК, КОЛЕГА (до ювілею історика)

Алла СЕРЕДЯК, Лариса ШЕЛЕСТАК

Львівський національний університет імені Івана Франка

кафедра історичного краєзнавства

вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна

e-mail: alla.seredyak@lnu.edu.ua; larysa.shelestak@lnu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-7593-898X; ORCID ID: 0000-0001-8673-3931

У статті висвітлено життєвий і творчий шлях ювіляра, доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історичного краєзнавства Львівського національного університету імені Івана Франка Віктора Євстафійовича Голубка. Досліджено науково-педагогічну, організаційну, адміністративну діяльність професора. Здійснено аналіз тематики дисертаційних досліджень під керівництвом Віктора Голубка, огляд наукових напрацювань професора – авторитетного дослідника військової історії, автора численних наукових публікацій з історії українського війська та українських визвольних змагань періоду 1917–1920 рр., історичного краєзнавства.

Становлення В. Голубка як науковця розпочалося у кінці 1980-х років ХХ ст. і пов'язане з підготовкою кандидатської дисертації, присвяченої діяльності Української Центральної Ради в галузі військового будівництва. Серед порушених у студіях вченого питань виокремимо такі теми як військова історія України ХХ ст., зокрема армії УНР; військові аспекти визвольних змагань 1917–1921 рр.; проблеми національної військової доктрини, методика історико-краєзнавчих досліджень та ін. Науково-організаційна діяльність Віктора Голубка: керівництво кафедрою історичного краєзнавства (від 2008 року), наукова редакція Наукових Зошитів історичного факультету Львівського університету, членство у спеціалізованих вчених радах Львівського національного університету імені Івана Франка та Національної академії сухопутних військ імені Гетьмана Петра Сагайдачного.

Ключові слова: професор Віктор Голубко, Львівський університет, військова історія, історичне краєзнавство, кафедра, монографія, дисертація.

Ювілеї – це привід озирнутися на пройдений шлях. Озирнутися не тільки ювілярові, а й колегам, друзям, учням. Серед робочих буднів на це завжди бракує часу! Ювілеї ж підштовхують пильніше придивитися, задуматися і оцінити людей, які ідуть в житті і науці поруч з нами.

Завідувач кафедри історичного краєзнавства, професор Віктор Євстафійович Голубко народився 28 червня 1964 року в одному із найдавніших містечок українського Прикарпаття – Мостиська, що розкинулося в улоговині між мальовничими пагорбами на шляху із Кракова до Львова на березі річки Січна. Раннє дитинство минуло у с. Підліски. Батьки учителювали в Сокалі та Підлісках і, за оцінкою сина, “вже належали до повосенної інтелігенції, яку творила радянська влада, хоча ще й не позбулися традицій родинного виховання”¹. Відтак з

¹ Інтерв'ю із професором Віктором Голубком, записала Алла Середяк, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, 16 квітня 2024 р.

дитинства виховували у дітях відчуття, що є “наше”, а що “совітське”. Інтересу до історії завдячує бабусі по матері, яка мала великий вплив на виховання онука, першою розповіла, що була “самостійна Україна” (імовірно йшлося про ЗУНР) і багато того, про що під час навчання в радянських школах, а потім в університеті не згадували.

У 1970 році родина переїхала ближче до обласного Львова, де батьки осіли у Пасіках-Зубрицьких і продовжили кропітку і нелегку учительську працю. Саме у Пасіках-Зубрицьких Віктор Голубко здобув початкову освіту, а середню завершував у Львові та Давидові. Теплі спогади залишив про вчительку української мови СШ № 72 Марію Дмитерко: “З висоти своїх років можу засвідчити, що вона інколи, ризикуючи стягнути на себе репресії влади, могла сказати речі немислимі для того часу. Коли у 7-му класі (а це 1978 р.) ми вивчали програмне оповідання Андрія Головка “Червона хустина”, де у тексті були слова “...і загелготали петлюрівці “Ще не вмерла Україна...””, вона делікатно, але твердо зупинила читання і сказала, що автор трохи недобре написав, бо це гарна українська пісня і при усьому класі перед нами заїнтонувала перший куплет українського гімну”². Очевидно з українськими мовниками таланило, бо ж і в Давидові вчителька при учнях обурювалася, що із шкільної програми вилучили Франкового “Мойсея”, і що може настати час, коли українську літературу викинуть з програми загалом.

У глибоко “застійних” 1981–1986 роках Віктор Голубко навчався на історичному факультеті Львівського університету. Закінчив з відзнакою, не пропустивши жодного заняття без поважної причини (що нині здивує не лише студентів, а й викладачів). Після здобуття вищої освіти почав працювати у Львівській політехніці спочатку на посаді старшого лаборанта, згодом асистента кафедри історії КПРС – іншої історії в ті часи не читали. Нині пригадує, що у другій половині 80-х, уже перебудовних років ХХ ст., “політехніка була жажливо русифікована і комунізована порівняно з університетом Івана Франка. Я почував себе як у не своїй тарілці”³. Саме тут стаціонарно навчався в аспірантурі, достроково захистив кандидатську дисертацію на тему “Участь військ Південно-Західного, VIII-ї армії Румунського фронтів і Чорноморського флоту в революційних подіях на Україні у березні 1917 – лютому 1918 рр.”⁴. Повернувся на кафедру вже в незалежній Україні, у 1996 році отримав посаду доцента. Це були роки пізнання та переосмислення рідної історії. Тематика викладів, наративи, трактування подій далеко не збігалося з отриманими знаннями у виші. Потрібно було розробляти курси за відсутності якісної літератури, утрудненої роботи в архівах, шукати нові підходи до розуму і сердець розбурханої першими роками

² Інтерв'ю із професором Віктором Голубком... м. Львів, 16 квітня 2024 р.

³ Там само.

⁴ Віктор Голубко, “Участь військ Південно-Західного, 8-ї армії Румунського фронтів і Чорноморського флоту в революційних подіях на Україні у березні 1917 – лютому 1918 рр. ”. Дис. канд. іст. наук. Львів, 1991, 216.

омріяної незалежності молоді. Історію правлячої тоталітарними методами партії замінила “Історія України та її державності”⁵.

Продовження наукової роботи над темою в 1999 році вилилося в успішний захист докторської дисертації на тему “Військове будівництво в Україні періоду Центральної Ради”⁶. Дослідження обґрунтувало тезу про те, що військова складова українського державотворення 1917–1921 рр. була однією з ключових його елементів, а недостатня увага тогочасних українських лідерів до розбудови національних силових структур спричинила поразку України у боротьбі за незалежність.

Ще на посаді доцента Віктор Голубко одночасно з роботою зі студентами розпочав підготовку майбутніх науковців. Першою його аспіранткою була Тетяна Плазова. Про свого наукового керівника згадує: “Була першою аспіранткою Віктора Євстафійовича. Призначення відбулось десь відразу після захисту Віктором Євстафійовичем докторської дисертації. Якось й відразу розпочалась співпраця. Найперше, це було коригування теми, узгоджено план роботи. Далі було написання статей, кожен з яких ретельно перевіряв Віктор Євстафійович. Ми дуже детально обговорювали всі зауваження, далі вносились правки, знову все вичитувалось. Молодому аспіранту на початках дуже важко відразу поринути в світ науки та починати мислити як науковець. Однак, за допомогою Віктора Євстафійовича, за дуже короткий термін вдалось опанувати і мистецтво написання наукових статей, і написання розділів дисертаційного дослідження, і підготуватись до складання випускних іспитів в аспірантурі та до іспиту за спеціальністю. В силу різних обставин готувалась до захисту у двох різних Спеціалізованих радах: військова історія та історія України. Для захисту ми зупинились на військовій історії. Співпраця завершилася успішним захистом дисертації на тему “Український Повстансько-Партизанський Штаб та його участь в організації антибільшовицької боротьби в Україні (1920–1921 рр.)”.

Весь цей період, аж до захисту дисертаційного дослідження, Віктор Євстафійович був першою людиною, з ким радилась, чия думка була визначальною. Минуло вже майже двадцять років від часу завершення нашої співпраці “аспірант–науковий керівник”, однак ще багато років потому часто зверталась за порадою до свого наукового керівника. Для мене Віктор Євстафійович – перший та незамінний науковець, чия думка є важливою, чия порада є вирішальною в прийнятті рішення”⁷.

У 2000-му році Віктор Голубко повернувся до Alma mater вже на посаду професора кафедри історичного краєзнавства. Саме тут, під керівництвом колеги і приятеля, тоді ще доцента Степана Качараби, розпочалися “найщасливіші часи

⁵ Інтерв’ю із професором Віктором Голубком... м. Львів, 16 квітня 2024 р.

⁶ Віктор Голубко, “Військове будівництво в Україні періоду Центральної Ради”. Дис. докт. іст. наук., Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 1999, 390.

⁷ Інтерв’ю із Тетяною Плазовою, записала Алла Середяк, м. Львів, 24 квітня 2024 р.

у навчальній і науковій кар'єрі⁸. Очевидно причиною було прихильне ставлення і керівництва, і членів кафедри, яка теж переживала процес омолодження колективу, процес розробки нових креативних підходів до викладання історії України на факультетах природничих, гуманітарних, точних наук. Водночас кафедра ініціювала проведення наукових конференцій, впроваджувала нові нормативні дисципліни, спецкурси. Велике авдиторне навантаження новоприбулого професора (в т. ч. на підготовчому відділенні) компенсувала здорова і творча атмосфера в колективі.

Найбільше роботи і натхнення потребувала розробка профільної для кафедри дисципліни "Історичне краєзнавство". Віктор Голубко проводив семінарські заняття, а згодом перебрав і частину лекційного навантаження. Водночас кафедра працювала над науковою редакцією та підготовкою до друку якісних краєзнавчих досліджень, яких так бракувало в радянській історіографії. Відтак побачили світ ґрунтовні історичні розвідки краєзнавців-ентузіастів, зокрема "Нарис історії Яворівщини" Й. Гронського (2004, 2-е вид. доповнене – 2009 р.), "Львівська цитадель. Історико-краєзнавчий нарис" Т. Піняжка (2005), навчально-методичні посібники О. Артеменко та О. Васильєвої "Палаці Львова (на допомогу краєзнавцям)", "Історія шкільних споруд Львова (на допомогу краєзнавцям)", "Львів під опікою святих (на допомогу краєзнавцям)" (2002–2004), краєзнавчий альманах "Світ наших предків" (2020) та ін.

Набутий досвід історико-краєзнавчих студій проф. В. Голубко реалізував у написанні з колегами кафедри навчальних посібників "Історичне краєзнавство" (ч. 1, 2006; ч. 2, 2011) для студентів історичного факультету Львівського університету, підготовки у співавторстві підручника "Основи краєзнавства. Навчальний підручник для студентів вищих навчальних закладів"⁹, низці методичних публікацій¹⁰.

Віктор Голубко активно працює як член редколегій періодичних наукових видань "Військово-науковий вісник" Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного¹¹, "Z dziejów prawa" Сілезького університету (Катовіце, Польща)¹², голова редколегії збірника наукових праць "Наукові зошити

⁸ Інтерв'ю із професором Віктором Голубком, з м. Львів, 16 квітня 2024 р.

⁹ *Основи краєзнавства: підручник для студентів закладів вищої освіти. Вид. 2-ге, доп.*, за ред. О. П. Реєнта. (Київ: НАН України, Національна спілка краєзнавців України, 2021), 376.

¹⁰ Віктор Голубко і Алла Середяк, "Дослідження історичного краєзнавства у Львівському університеті (1991–2011)", *Вісник Львівського університету. Серія історична. Ювілейне видання з нагоди 350-річчя Львівського університету*, Спецвипуск, (2013): 210–215.; Віктор Голубко і Алла Середяк, "Методичні засади підготовки історика-краєзнавця: досвід, перспективи", *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, No. 3, (2017): 9–20.

¹¹ "Військово-науковий вісник", *Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного*, отримано доступ 20 квітня 2024 р., <http://vov.asv.gov.ua/index>

¹² "Z dziejów prawa", *Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska*, отримано доступ 20 квітня 2024 р., <https://journals.us.edu.pl/index.php/zdp/about/editorialTeam>

історичного факультету Львівського університету”¹³, член спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій у Львівському університеті.

За час роботи у Львівському національному університеті імені Івана Франка професор виплекав плеяду учнів. Під його керівництвом захищено сім кандидатських та одну докторську дисертацію. Сферою наукових зацікавлень вихованців професора В. Голубка є військова історія, суспільно-політична та соціально-економічна історія України, культурно-спортивне та духовно-релігійне життя українців XIX–XXI ст.

Учні професора Віктора Голубка – науковці у сфері військової історії України, насамперед досліджують період національно-визвольних змагань періоду Першої та Другої світових воєн, боротьби регулярних військ та партизанського руху проти російського імперіалізму¹⁴, військову історію Галичини XX ст.¹⁵ тощо. Зокрема аспектам військово-політичного та гуманітарного розвитку Західноукраїнської Народної Республіки, діяльності державних та військових структур ЗУНР, Галицької армії присвячена дисертація Володимира Рутара¹⁶. Дослідженням руху опору в Галичині в період Другої світової війни та постаті Головнокомандувача УПА Романа Шухевича займався Мар’ян Вахула¹⁷. Студію із історії становлення пожежно-рятувальної служби сучасної України та її основні напрямки діяльності захистив Володимир Балябас¹⁸.

В кінці 2022 р. зловісна блискавка принесла трагічну звістку: під Бахмутом, боронячи Україну від новітніх російських окупантів загинув аспірант кафедри історичного краєзнавства Сергій Зайцев. Молодий дослідник успішно працював над дисертацією та під керівництвом Віктора Голубка написав якісну наукову роботу. Однак захистити роботу не встиг: не чекаючи призову, пішов захищати рідну землю від загарбників і упав на Полі Слави. Підготовлений Сергієм рукопис Віктор Євстафійович підготував до друку, а колектив кафедри долучився до видання монографії “Повстансько-партизанський рух на Катеринославщині у 1917 – початку 1920-х років”¹⁹.

¹³ “Наукові зошити історичного факультету Львівського університету”, *Львівський національний університет імені Івана Франка*, отримано доступ 20 квітня 2024 р., <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/snote>

¹⁴ Тетяна Плазова, “Український Партизансько-Повстанський Штаб та його участь в організації антибільшовицької боротьби в Україні (1920–1921 рр.)”. Дис. канд. іст. наук. Львів, 2005, 187.; *Повстансько-партизанський рух на Катеринославщині у 1917 – початку 1920-х років. Військовий аспект: монографія*, (текст Сергій Зайцев). ред. колегія: Віктор Голубко та ін. (Львів: Простір-М, 2023), 291.

¹⁵ Володимир Рутар, “Організація тилового забезпечення Галицької армії у 1918–1919 рр.”. Дис. канд. іст. наук. Львів, 2012, 294.

¹⁶ Там само.

¹⁷ Мар’ян Вахула, “Роман Шухевич – військовий і політичний діяч України”. Дис. канд. іст. наук. Львів, 2010, 228.

¹⁸ Володимир Балябас, “Пожежно-рятувальна служба в Україні: становлення та розвиток (1991–2011 рр.)”. Дис. канд. іст. наук. Львів, 2014, 237.

¹⁹ *Повстансько-партизанський рух на Катеринославщині у 1917 – початку 1920-х років. Військовий аспект: монографія*, (текст Сергій Зайцев). ред. колегія: Віктор Голубко та ін. (Львів: Простір-М, 2023), 291.

Під керівництвом професора підготовлено та захищено кандидатські дисертації з історії духовно-релігійного життя українського народу. Зокрема Андрій Леда дослідив розвиток протестантського руху у Східній Галичині в міжвоєнний період²⁰, а Валентин Шевчук – історію, структуру та діяльність Церкви адвентистів сьомого дня, а також міжконфесійні відносини на західноукраїнських землях у міжвоєнний період²¹. Керівництво дисертацією колишній аспірант Андрій Леда називає опікою, з повагою та гумором характеризує наукового керівника: “1) Дуже наполегливий в контролі за аспірантом (який вже після написання вступу втратив інтерес до наукової роботи); 2) Страшенно терплячий, своїм терпінням і наполегливістю повернув мої наукові потуги з того світу; 3) Максимально коректний і лояльний у спілкуванні – не бив, жодного разу не підвищив голос!; 4) Кришталево чесний і порядний! Багато організаційних клопотів поклав на себе, про що я довідався вже після захисту дисертації. Віктор Голубко на ділі продемонстрував, що аспірант може написати і захистити дисертацію самотужки, в межах чинного законодавства, за що я йому безмежно вдячний”²².

Серед учнів Віктора Голубка вже нині доктор наук і професор Львівського національного університету імені Івана Франка – Василь Чура (тема докторської дисертації – “Розпад радянського ладу в західних областях УРСР на зламі 80–90-х років XX сторіччя”²³), завершує підготовку докторської дисертації – доцент Роман Масик (тема – “Енергетичний комплекс Західної України в політиці польських урядів (1919–1939)”).

“Мені особливо поталанило, – говорить Василь Чура. Понад двадцять років тому, в час переосмислення власних життєвих векторів, я випадково або ні, зустрів добру людину, талановитого професора й терплячого наукового керівника. Він став моїм довголітнім наставником, а згодом й адміністративним чільником. Це був час не лише наукових пошуків, а й приятельських стосунків, які згодом переросли у дружбу. Тісно переплелися схожі ментальні конструкції, духовні призми сприйняття світу й себе у ньому. А також однакові політичні й культурні погляди, релігійні переконання й особисті уподобання. Як виявилось пізніше, ми мали спільних товаришів ще до знайомства. Така, чи не чвертьвікова згода дозволяла разом входити у складні життєві колізії і з честю виходити з них, залишати без уваги несуттєве й виокремлювати справжні життєві цінності. Властиво, як і зрозуміти справжню суть відомого вислову давньогрецького драматурга Евріпіда: “Скажи, хто твій друг, і я скажу, хто ти”²⁴.

²⁰ Андрій Леда, “Протестантські течії в релігійному житті українців Галичини у міжвоєнний період (1919–1939)” Дис. канд. іст. наук. Львів, 2006, 208.

²¹ Валентин Шевчук, “Діяльність Церкви адвентистів сьомого дня на території Західної України в міжвоєнний період (1919–1939 рр.)”. Дис. канд. іст. наук. Львів, 2019, 265.

²² Інтерв’ю із Андрієм Ледою, записав Лев Калиняк, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, 3 червня 2024 р.

²³ Василь Чура, “Розпад радянського ладу в західних областях УРСР на зламі 80–90-х років XX сторіччя”. Дис. докт. іст. наук. Львів, 2014, 517.

²⁴ Інтерв’ю із професором Василем Чуру, записала Лариса Шелестак, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, 20 квітня 2024 р.

Ще однією сторінкою педагогічної роботи Віктор Голубко є праця за сумісництвом у Львівському державному університеті життєдіяльності (далі – ЛДУБЖД). Тут професор читав курс “Історія України” для студентів та курсантів. Начальник факультету психології та соціального захисту ЛДУБЖД Роман Лаврецький згадує: “Я познайомився з ним під час захисту моєї кандидатської дисертації у рідному Університеті (ЛНУ імені Івана Франка). На кафедрі в ЛДУБЖД Віктор Євстафійович був справжньою зіркою. Його ерудованість, інтелігентність, людяність і невідчужуваність вражали оточуючих. Його любили і поважали всі: викладачі, офіцери, адміністрація і, що найголовніше, – курсанти”. Для курсантів-першокурсників професор читав курс історії України. Кращі з курсантів входили до очолюваного ним гуртка історичного краєзнавства. Для них Віктор Євстафійович став учителем і наставником на довгі роки. З курсантів-пожежників професор виховував справжніх патріотів, прищеплював любов до історії рідного краю, історії визвольних змагань, формував прагнення до нових знань. Курсанти і офіцери тягнулися до професора, відчуючи його педагогічний талант і неймовірну людяність, відкритість і безкорисливість.

Професор Голубко був на кафедрі натхненником наукового життя. У співпраці з ним написана низка наукових статей і навчальних посібників, організовано близько десятка наукових конференцій, проведено чимало екскурсій для гостей закладу вищої освіти. Гості Університету, в тому числі закордонні, були зачаровані екскурсіями, які проводив професор Голубко в історичній частині Львова та під час поїздок до замків “Золотої підкови Львівщини”. Віктор Євстафійович прекрасний порадник, щира і мудра людина, яка стала для членів кафедри справжнім другом, до якого можна звернутися за допомогою і порадою у будь-який час. Саме тому садиба професора у Пасіках-Зубрицьких стала для членів кафедри осередком дружнього спілкування, обміну думками, зародження нових наукових ідей. У неформальному спілкуванні вирішувалися важливі організаційні та наукові питання, формувалася концепція військово-патріотичного виховання сучасної української молоді. Володіючи значним бібліотечним зібранням історичної літератури, Віктор Голубко завжди допомагав і ділився книжками з молодими науковцями, давав цінні поради з підбору наукових тем та методики наукового пошуку.

Віктор Голубко завжди був і залишається для нас взірцем історика-науковця, лектора-ерудита, методиста, інтелігента, який сповідує і популяризує високі моральні і духовні цінності, якого люблять і викладачі, і університетська молодь”²⁵.

Колеги з ЛДУБЖД неодноразово наголошували, що знаючи про науковий потенціал та високі моральні якості професора, ректор вишу пропонував Віктору Євстафійовичу зайняти відповідальні посади в ЛДУБЖД, проте він щоразу

²⁵ Інтерв’ю із Романом Лаврецьким, записала Алла Середяк, м. Львів, 10 травня 2024 р.

відмовлявся, залишаючись вірним Франковому університету. З упевненістю наголосимо, що така відданість тішила колектив кафедри історичного краєзнавства історичного факультету Львівського національного університету.

Повагою користується Віктор Голубко у студентів, що, мабуть, є головним визнанням роботи педагога. Коротке опитування студентів різних факультетів Львівського університету зафіксувало влучні характеристики: “ніколи не підвищує голос, не те що не кричить”, “прикольний професор”, “з повагою ставиться до студентів, навіть до мене двієчника”, “лекції цікаві, жартує”, “завжди спокійний, витриманий”.

Любов до історії своєї малої батьківщини професор Віктор Голубко прищеплював також курсантам. Доцент ЛДУБЖД Андрій Лозинський пригадує, як історики, на День Державного Прапора України їздили на табірний збір курсантів-першокурсників поблизу залізничної станції Цунів у Городоцькому районі. Метою поїздки було читання лекцій про історію національного прапора та проголошення незалежності України. “Курсанти із замилюванням слухали професора, довго не відпускали його своїми запитаннями. В подальшому найбільш допитливі курсанти роками входили до гуртка історичного краєзнавства, яким керував Віктор Євстафійович”²⁶.

Професор Голубко теж із теплом та вдячністю згадує працю в Університеті безпеки життєдіяльності: “Приємно, що мою роботу оцінило Міністерство надзвичайних ситуацій України. Незвично мені було вести заняття у курсантів. Ця публіка інша, ніж студенти. Але видно моє викладання історії України припало їм до душі, бо навіть приходили на консультації у позаурочний час. Згодом із бажаних утворилося наукове товариство курсантів, яке мені довелося очолити. Переважно воно займалося історико-краєзнавчою тематикою. У цьому університеті дуже велику увагу приділяли питанням навчально-педагогічного спрямування, особливо вихованню курсантів, тому мене досить часто залучали до різного роду наукових конференцій із цієї проблематики. В результаті у 2009 р. мене нагороджено “Почесною грамотою МНС України”, між іншим за внесок у підготовку кадрів МНС України, а за поданням цього ж університету у 2017 р. Національна академія педагогічних наук – відзнакою “Ушинський К. Д.”²⁷. Довголітня наукова та педагогічна праця Віктора Голубка також відзначена низкою подяк від ректорів Львівського національного університету імені Івана Франка.

Шанують Віктора Голубка також в Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Професор був заступником голови Спеціалізованої вченої ради з військової історії, яка була створена спільно з Львівським національним університетом імені Івана Франка. Група офіцерів, які

²⁶ Інтерв’ю із Андрієм Лозинським, записала Алла Середяк, м. Львів, 10 травня 2024 р.

²⁷ Інтерв’ю із професором Віктором Голубком, записала Алла Середяк... м. Львів, 16 квітня 2024 р.

нині боронять нашу державу від російського агресора, здобула тут наукові ступені. За плідну працю В. Голубко у 2021 р. нагороджений відзнакою Міністерства оборони України “За сприяння Збройним Силам України”. Серед почесних відзнак згадаємо також “Золотий герб міста Львова” (2017), подяку департаменту освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації “За небайдужість до проблем державотворення в Україні” (2022), грамоту Львівської обласної Ради “За вагомий внесок у розвиток вітчизняної освіти і науки, багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм та з нагоди 60-річчя від дня народження” (2024).

Однак найвищою нагородою була і залишається повага вихованців, колег, друзів. Ми тішимося, що у нас є такий завідувач, професор, колега, мудрий наставник та щирий товариш! З роси і води Вам, пане професоре! Успіхів на багатолітній, плідній праці, любові і поваги усіх, хто Вас оточує у мирній, незалежній, непереможній Україні!

VIKTOR HOLUBKO: PROFESSOR, MENTOR, COLLEAGUE, CELEBRATING A HISTORIAN'S ANNIVERSARY

Alla SEREDYAK, Larysa SHELESTAK

Ivan Franko National University of Lviv

Department of Local History

Universitetska, 1, Lviv, 79000, Ukraine

e-mail: alla.seredyak@lnu.edu.ua; larysa.shelestak@lnu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-7593-898X; ORCID ID: 0000-0001-8673-3931

The article examines the life and career of Dr. Viktor Holubko, Doctor of History, Professor, and Head of the Department of Local History at Ivan Franko National University of Lviv. It provides an in-depth analysis of his scientific, pedagogical, organizational, and administrative contributions. The article reviews the themes of dissertation research supervised by Dr. Holubko, along with an overview of his scholarly achievements as an eminent researcher in military history and a prolific author of publications on the development and operations of the Ukrainian army, Ukrainian liberation movements, and local history.

Dr. Holubko's academic journey began in the late 1980s with his candidate's thesis, which focused on the challenges and accomplishments of the Ukrainian Central Council in military construction. Key areas in his research include Ukraine's 20th-century military history, particularly the Ukrainian People's Republic's army; military aspects of the liberation struggles of 1917–1921; national military doctrine; and historical and regional studies methodologies. His scholarly and organizational roles include serving as Head of the Department of Local History since 2008, scientific editor of Lviv University History Faculty Proceedings, and as a member of specialized academic councils at Ivan Franko National University of Lviv and Hetman Petro Sahaidachnyi National Ground Forces Academy.

Keywords: Professor Viktor Holubko, Lviv University, military history, local history, university department, monograph, dissertation.

REFERENCES

Baliabas, Volodymyr. “Pozhezhno-riatuvalna sluzhba v Ukraini: stanovlennia ta rozvytok (1991–2011 rr.)”. *Dys. kand. ist. nauk*. Lviv, 2014, 237.

- Bazhenykov, L. ta in. *Osnovy kraieznavstva: pidruchnyk dlia studentiv zakladiv vyshchoi osvity. Vyd. 2-he, dop.*, za red. O. P. Reienta. Kyiv: NAN Ukrainy, Natsionalna spilka kraieznavtsiv Ukrainy, 2021, 376. (in Ukrainian)
- Chura, Vasyl. "Rozpad radianskoho ladu v zakhidnykh oblastiakh URSR na zlami 80–90-kh rokiv XX storichchia". *Dys. d-r. ist. nauk. Lviv*, 2014, 517. (in Ukrainian)
- Holubko, Viktor, Alla Serediak. "Doslidzhennia istorychnoho kraieznavstva u Lvivskomu universyteti (1991–2011)", *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii istorychna. Yuvileine vydannia z nahody 350-richchia Lvivskoho universytetu*, Spetsvypusk, (2013): 210–115. (in Ukrainian)
- Holubko, Viktor, Alla Serediak, "Metodychni zasady pidhotovky istoryka-kraieznavtsia: dosvid, perspektyvy", *Drohobyskyi kraieznavchyi zbirnyk*, No. 3, (2017): 9–20. (in Ukrainian)
- Holubko, Viktor. "Uchast viisk Pivdenno-Zakhidnoho, 8-yi armii Rumunskoho frontiv i Chornomorskoho flotu i revoliutsiinykh podiiakh na Ukraini u berezni 1917–liutomu 1918 rr.". *Dys. kand. ist. nauk. Lviv*, 1991, 216. (in russian)
- Holubko, Viktor. "Viiskove budivnytstvo v Ukraini periodu Tsentralnoi Rady". *Dys. d-r. ist. nauk. Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy*, 1999, 390. (in Ukrainian)
- Interviu iz Andriiem Lozynskym, zapysala Alla Serediak, m. Lviv, 10 travnia 2024 r. (in Ukrainian)
- Interviu iz profesorom Vasylem Churoiu, zapysala Larysa Shelestak, Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, m. Lviv, 20 kvitnia 2024 r. (in Ukrainian)
- Interviu iz profesorom Viktorom Holubkom, zapysala Alla Serediak, Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, m. Lviv, 16 kvitnia 2024 r. (in Ukrainian)
- Interviu iz Andriiem Ledoiu, zapysav Lev Kalyniak, Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, m. Lviv, 3 chervnia 2024 r. (in Ukrainian)
- Interviu iz Romanom Lavretskym, zapysala Alla Serediak, m. Lviv, 10 travnia 2024 r. (in Ukrainian)
- Interviu iz Tetianoiu Plazovoiu, zapysala Alla Serediak, m. Lviv, 14 kvitnia 2024 r. (in Ukrainian)
- Leda, Andrii. "Protestantski techii v relihiinomu zhytti ukraintsiv Halychyny u mizhvoiennyi period (1919–1939)" *Dys. kand. ist. nauk. Lviv*, 2006, 208. (in Ukrainian)
- "Naukovi zoshyty istorychnoho fakultetu Lvivskoho universytetu", *Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka*, otrymano dostup 20 kvitnia 2024 r., <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/snote> (in Ukrainian)
- Plazova, Tetiana. "Ukrainskyi Partyzansko-Povstanskyi Shtab ta yoho uchast v orhanizatsii antybilshovytskoi borotby v Ukraini (1920–1921 rr.)". *Dys. kand. ist. nauk. Lviv*, 2005, 187. (in Ukrainian)
- Povstansko-partyzanskyi rukh na Katerynoslavshchyni u 1917 – pochatku 1920-kh rokiv. Viiskovy aspekt: monografiia*, (tekst Serhii Zaitsev). red. kolehiia: Viktor Holubko ta in. (Lviv: Prostir-M, 2023), 291. (in Ukrainian)
- Rutar, Volodymyr. "Orhanizatsiia tylovoho zabezpechennia Halytskoi armii u 1918–1919 rr.". *Dys. kand. ist. nauk. Lviv*, 2012, 294. (in Ukrainian)
- Shevchuk, Valentyn. "Diialnist Tserkvy adventystiv somoho dnia na terytorii Zakhidnoi Ukrainy v mizhvoiennyi period (1919–1939 rr.)". *Dys. kand. ist. nauk. Lviv*, 2019, 265. (in Ukrainian)
- Vakhula, Marian. "Roman Shukhevych – viiskovy i politychni diiach Ukrainy". *Dys. kand. ist. nauk. Lviv*, 2010, 228. (in Ukrainian)
- "Viiskovo-naukovi visnyk", *Natsionalna akademiia sukhoputnykh viisk imeni hetmana Petra Sahaidachnoho*, otrymano dostup 20 kvitnia 2024 r., <http://vnv.asv.gov.ua/index> (in Ukrainian)
- "Z dziejów prawa", *Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska*, otrymano dostup 20 kvitnia 2024 r., <https://journals.us.edu.pl/index.php/zdp/about/editorialTeam> (in Polish)

ВИБРАНА БІБЛІОГРАФІЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА ВІКТОРА ГОЛУБКА

Дисертації, автореферати дисертацій:

Участь військ Південно-Західного, 8-ї армії Румунського фронтів і Чорноморського флоту і революційних подій на Україні у березні 1917 – лютому 1918 рр., дис. канд. іст. наук. Львів, 1991. 216. (рос.)

Участь військ Південно-Західного, 8-ї армії Румунського фронтів і Чорноморського флоту і революційних подій на Україні у березні 1917 – лютому 1918 рр., автореф. дис. канд. іст. наук. Львів, 1991. 16. (рос.)

Військове будівництво в Україні періоду Центральної Ради, автореф. дис. докт. іст. наук. Львів, 1998. 32.

Військове будівництво в Україні періоду Центральної Ради, дис. докт. іст. наук. Львів, 1999. 390.

Монографії, розділи монографій:

Одноосібні та у співавторстві

Армія Української Народної Республіки 1917–1918: Утворення та боротьба за державу. Львів: Кальварія, 1997. 288.

Нелегка дорога до порозуміння. До питання генези українсько-польського військово-політичного співробітництва 1917–1921 рр. Львів: Українські технології, 1997. 67 (співавтор – Б. Гудь).

“Проблеми історії України другої половини ХХ століття”, *Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми: колективна монографія*, ред. Леонід Зашкільняк. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2004. 184–201.

Історія війн і військового мистецтва: в 3-х т., Від професійних найманих армій до масових (мобілізаційних) армій (початок XVI ст. – початок ХХ ст.), т. 2. Харків: Фоліо, 2018. 971 (співавтор – Л. Войтович).

Історія війн і військового мистецтва: в 3-х т., Від масових армій до відродження професійних армій (ХХ – початок ХХІ ст.), т. 2. Харків: Фоліо, 2019. 783 (співавтори – Л. Войтович, В. Грицюк, Л. Кривизюк, О. Лисенко).

“Dostawnictwo i finansowanie wojsk ukraińskich w czasie walk o niepodległość 1917–1920 (aspekt historyczno-prawny)”. *Verus amikus rara avis est. Studia poświęcone pamięci Wojciecha Organiściaka*, red. Adam Lityński. Katowice: Wydawnictwo UŚ, 2020. 283–293.

“Życie codzienne Lwowa w czasie inwazji bolszewickiej 1920 roku w świetle prasy lwowskiej”. *Wizja z Jaremcza. Ku pamięci Mirosława Rowickiego.* Warszawa: Fundacja pomocy Polakom na wschodzie, 2021. 119–126.

Державний суверенітет України. Державні утворення українського народу першої половини ХХ ст. Монографія. Харків: Право, 2022. Кн. 3. 218 (співавтори – В. Гринчак, Г. Федущак-Паславська).

“Україна у міжнародних економічних відносинах на завершальній стадії Великої війни і перші мирні роки (1918–1923)”. *Powojenne odbudowy gospodarcze. Doświadczenia historyczne – wnioski dla Ukrainy*. Redakcja naukowa: Aldona Podolska-Meducka. Warszawa: SGH, 2024. 23–40 (співавтор – Р. Масик).

Наукові статті:

“О роли армии в революционном преобразовании общества”. *Вестник ЛПИИ* 247 (1990): 19–24.

“З історії боротьби Центральної Ради за відновлення української державності”. *Вісник Львівського політехнічного інституту* 268 (1992): 3–17 (співавтор – Л. Дещинський).

“Змарнована сила. Козацтво – то не тільки Запорізька Січ”. *Наука і суспільство* 10–12 (1992): 24–26.

“Роль Брестського миру у становленні української державності”. *Вісник Львівського політехнічного інституту* 10–12 (1992): 24–26 (співавтор – Н. Барановська).

“Розбудовуючи Українську державу, мусимо засвоїти уроки Центральної Ради”. *Розбудова держави* 7 (1993): 27–35 (співавтор – Л. Дещинський).

“Про ставлення Центральної Ради до ультиматуму Раднаркому у грудні 1917 року”. *Вісник Державного університету “Львівська політехніка”* 296 (1995): 55–61 (співавтор – Л. Цубов).

“Останній шанс: Другий зимовий похід Армії УНР 1921 р.”. *Warszawskie zeszyty ukraiноznawcze* 3 (1996): 161–170.

“До історії створення полку ім. Гетьмана Б. Хмельницького у 1917 році”. *Вісник Державного університету “Львівська політехніка” Держава та армія* 344 (1998): 47–52.

“Симон Петлюра і формування української військової доктрини”. *Вісник Державного університету “Львівська політехніка” Держава та армія* 344 (1998): 41–46.

“Військове будівництво гетьмана Павла Скоропадського: плани і реалії”. *Вісник Державного університету “Львівська політехніка” Держава та армія* 377 (1999): 28–39.

“Імперська політика більшовицького режиму щодо українізованих частин у 1917 році”. *Військово-науковий вісник*. 1 (2000): 7–10.

“Українсько-польсько-радянська війна і Східна Галичина”. *Вісник Державного університету “Львівська політехніка” Держава та армія* 408 (2000): 11–21.

“Українська армія в національному державотворенні: минуле, сучасне, майбутнє”. *Військово-науковий вісник* 3 (2001): 347–349.

“Варшавський договір 1920 р. та його перспективи у візії західноукраїнських політиків”. *Україна модерна* 7 (2002): 91–102.

“Питання військової доктрини УНР у практичній діяльності та теоретичній спадщині С. Петлюри”. *Ефективність державного управління* 1–2 (2002): 106–112.

“Варшавський договір 1920 р. в громадській opinii галицьких українців”. *Warszawskie zeszyty ukraïnoznavcze* 15–16 (2003): 96–105.

“Документи особового архівного фонду Йосифа Гронського у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України”. *Студії з архівної справи та документознавства* 3 (2003): 134–137 (співавтор – А. Середяк).

“Польсько-радянська війна 1920 р. в оцінках західноукраїнських політиків”. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету* 5–6 (2003): 177–187.

“Тижневик “Тризуб” про Голодомор 1932–1933 рр. в Україні”. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Держава та армія* 483 (2003): 215–222.

“Рух Опору ОУН-УПА на Яворівщині в роки Другої світової війни”. *Краєзнавець Прикарпаття* 3 (2004): 25–27 (співавтор – А. Середяк).

“Українська військова еліта в національному державотворенні 1917–1920 рр.”. *Шляхами історії. Науковий збірник історичного факультету ЛНУ ім. І. Франка на пошану професора Костянтина Кондратюка. Спецвипуск* (2004): 279–293.

“Військово-політичні наслідки Брестського мирного договору УНР з країнами Четверного союзу”. *Військово-науковий вісник* 7 (2005): 37–45 (співавтор – М. Нагірняк).

“Військовий потенціал України та його місце у європейському протистоянні напередодні Другої світової війни”. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія історична* 2 (2005): 186–189.

“Український офіцерський корпус у визвольних змаганнях 1917–1920 рр.”. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Держава та армія* 571 (2006): 280–289.

“Західноукраїнський селянин в умовах тоталітарних режимів 1939–1953 років: між пристосуванням і спротивом”. *Історична пам'ять. Науковий збірник Полтавського державного педуніверситету* 1 (2007): 86–100 (співавтор – А. Середяк).

“Спротив, пристосування, будні західноукраїнського селянина в умовах тоталітарних режимів 1939–1953 рр.”. *Історія України. Маловідомі імена, події, факти* 34 (2007): 269–289 (співавтор – А. Середяк).

“Варшавський договір 1920 р. у громадській думці Галичини”. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Ювілейний збірник на пошану Івана Патера* 16 (2008): 370–378.

“Вища освіта в контексті системної трансформації та глобалізації”. *Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи*. (2009): 61–64.

“Рубікон в історії української державності”. *Нескорені. Часопис Львівської обласної спілки політичних в'язнів України* 7 (2009): 65–70.

“Варшавський договір 1920 року між Українською Народною Республікою і Польщею та його перспективи в оцінках польської громадськості Галичини”. *Воєнна історія* 2 (50) (2010): 12–17.

“Transformacja administracji państw postradzieckich: od totalitaryzmu ku standardom europejskim”. *Roczniki administracji i prawa* 10 (2010): 9–19.

“Львів і львів'яни у 1939 році: перші воєнні будні”. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Ювілейний збірник на пошану Богдана Якимовича* 2 (2012): 225–243.

“Дослідження історичного краєзнавства у Львівському університеті (1991–2011)”. *Вісник Львівського університету. Серія історична. Ювілейне видання з нагоди 350-річчя Львівського університету. Спецвипуск* (2013): 210–115 (співавтор – А. Середяк).

“Концепція Української держави у баченні Симона Петлюри”. *Вісник Прикарпатського університету. Історія. (До 20-ліття утворення кафедри історії слов'ян і 80-річчя професора Петра Федорчака)* 23–24 (2013): 92–96.

“Лицарська легенда” листопадових 1918 р. боїв за Львів”. *Військово-науковий вісник* 19 (2013): 24–41.

“Львів та львів'яни після “Великої війни”: будні міста і його мешканців”. *Гілея. Науковий вісник* 70 (3) (2013): 16–26.

“Administracyjny i terytorialny podział Ukrainy: doświadczenia i perspektywy”. *Roczniki administracji i prawa* 2 (2014): 87–97.

“Житлові проблеми Львова та шляхи їхнього розв'язання у міжвоєнний період (1919–1939)”. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність* 27 (2015): 136–152.

“Загибель Головного Отамана Армії УНР у дзеркалі Львівської періодики”. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету* 17 (2016): 304–321 (співавтор – А. Середяк)

“Михайло Грушевський про роль військового фактора в державотворчих процесах центральної Ради”. *Військово-науковий вісник* 26 (2016): 15–27.

“Висвітлення процесу над «Спілкою визволення України» на сторінках тижневика «Тризуб». *Вісник Львівського університету. Серія історична. Спецвипуск до 60-річчя професора Олексія Сухого* (2017): 356–362.

“Методичні засади підготовки історика-краєзнавця: досвід, перспективи”. *Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спеціальний випуск* 3 (2017): 9–20 (співавтор – А. Середяк).

“Na gruzach imperium. Ukraina po upadku cesarstwa rosyjskiego: od rewolucji lutowej 1917 do traktatu brzeskiego 1918”. *Czasopismo Prawno-Historyczne* LXIX. Zeszyt 1 (2017): 83–129 (співавтор – А. Litycki).

“Ukraina na drodze do niepodległości (1918–1920)”. *Miscelanea Historico-juridica* XVI. Zeszyt 1 (2017): 11–54 (співавтор – А. Litycki).

“Ukrainizacja rosyjskiej armii cesarskiej w 1917 roku i początek odrodzenia się ukraińskiej tradycji militarnej”. *Wojna – Wojsko – Bezpieczeństwo. Studia i materiały* 2 (2017): 381–390.

“Zagadnienie państwowości białoruskiej w latach 1917–1920. W setną rocznicę rewolucji 1917”. *Roczniki Administracji i Prawa* 17 (2017): 115–137.

“Організація постачання і фінансування українських військ періоду Національної революції 1917–1920 рр.”. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Ювілейний збірник на пошану Степана Качараби 19–20* (2018–2019): 339–352.

“Варшавський договір 1920 року між УНР та Польщею у віддзеркаленні польської преси Львова”. *Вісник Львівського університету. Серія історична Спецвипуск* (2019): 70–93.

“Комуністичний режим 1930-х років в радянській Україні у висвітленні тижневика «Тризуб»”. *Prawo i czas. Księga Jubileuszowa z okazji 80-lecia urodzin profesora Adama Lityńskiego. Z Dziejów Prawa*. 12 (20) (2019): 495–512.

“Decentralizacja a problem federalizacji Ukrainy w kontekście potencjalnych zagrożeń terytorialnych”. *Roczniki Administracji i Prawa*. 20 (2) (2020): 105–119.

“Instytucja prezydenta w kontekście transformacji ustrojowych państw postradzieckich. *Roczniki Administracji i Prawa*” 20 (3) (2020): 19–36.

“Питання соціального захисту військовослужбовців у діяльності вищих органів влади УНР (грудень 1918 – листопад 1920 рр.)”. *Східно-європейський історичний вісник* 20 (2021): 82–92.

“Model państwa ukraińskiego w koncepcjach prawicowych środowisk politycznych okresu międzywojennego”. *Miscellaneum historico-juridica* T. XX. Z. 2 (2021): 129–142.

“Військові аспекти українського державотворення на сторінках «Архива русской революции» Йосифа Гессена”. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету* 23 (2022): 387–403.

“Дрогобицька гімназія у науково-освітньому просторі Східної Галичини першої чверті XX ст.”. *Society. Document. Communication* 4 (2023): 20–28 (співавтор – О. Павлишин).

“Оборона Києва Армією УНР у січні – початку лютого 1919 року”. *Наукові зошити історичного факультету*, 24 (2023): 333–347.

“Повсякденне життя і побут військовиків Армії УНР у таборах інтернованих на території Польщі (1920–1924)”. *Східноєвропейський історичний вісник* 32 (2024): 65–77.

Статті в енциклопедії:

- “Армія Української Народної Республіки”. *Енциклопедія сучасної України*. Київ: НАН України, 2002. Т. 1. 653–654.
- “Бубела Петро”. *Енциклопедія Львова*. Львів, 2007. Т. 1. 295.
- “Букшований Осип”. *Енциклопедія Львова*. Львів, 2007. Т. 1. 302–303.
- “Горук Семен”. *Енциклопедія Львова*. Львів, 2007. Т. 1. 363–364.
- “Українсько-більшовицька війна 1917–1921”. *Світова історія: ХХ століття. Енциклопедичний словник*, ред. І. Підкова і Р. Шуст. Львів, 2008. 852–856.
- “Малик Ярослав”. *Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. Т. II: Л–Я. 88–89.
- “Суспільної та економічної історії кафедра”. *Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка*. 2014. Т. II: Л–Я. 491 (співавтор – Р. Лаврецький).
- “Юкневич Францішек”. *Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. Т. II: Л–Я. 705 (співавтори – В. Оліярник, Л. Цимбал).
- “Дієва Армія УНР”. *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія*. Івано-Франківськ, 2018. Т. 1. 556–559.
- “Українсько-більшовицька війна 1917–1921”. *Світова історія ХХ–ХХІ століть. Енциклопедичний словник*, вид. друге, доповнене, ред. Ігор Підкова і Роман Шуст. Львів: Простір-М, 2019. 1121–1125.

Матеріали конференцій:

- “Українська національна революція та її самореалізація в державотворчих процесах України 1917–1920 рр.”. *Матеріали міжнародної наукової конференції “Українська державність: історія і сучасність” (21–22 січня 1993 р.)*. Київ, 1993. 236–238.
- “М. Грушевський і розробка зовнішньополітичної концепції України 1917–1918 рр.: теорія і практика”. *Михайло Грушевський і Західна Україна. Доповіді і повідомлення міжнародної наукової конференції (26–28 жовтня 1994 р.)*. Львів, 1995. 301–303.
- “Богдан Хмельницький – видатний стратег і полководець”. *До 400-річчя від дня народження Богдана Хмельницького. Матеріали регіональної наукової конференції*. Львів, 1996. 7–8.
- “Деякі аспекти висвітлення історії Львова у сучасній польській історіографії”. *Історичні пам'ятки Галичини. Матеріали наукової краєзнавчої конференції (26 жовтня 2000 р.)*. Львів, 2001. 52–58.
- “Рефлексії польської преси Львова на Варшавську угоду 1920 року”. *Історичні пам'ятки Галичини. Матеріали другої наукової краєзнавчої конференції (21 листопада 2002 р.)*. Львів, 2003. 48–54.
- “Концептуальні підходи до підготовки навчального посібника з курсу «Історичне краєзнавство» в ЛНУ ім. І. Франка”. *Історичні пам'ятки Галичини*.

Матеріали третьої наукової краєзнавчої конференції (19 листопада 2004 р.). Львів, 2005. 226–238 (співавтор – А. Середяк).

“Викладач як ключовий елемент гуманізації навчально-виховного процесу”. *Гуманітарні аспекти формування особистості працівника МНС. Матеріали наукових семінарів (15 березня 2007 р. та 12 березня 2008 р.).* Львів: ЛДУБЖД, 2008. 60–65.

“Союз Пілсудський – Петлюра у віддзеркаленні галицької громадської думки”. *Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Друга міжнародна науково-практична конференція. Тези доповідей.* Львів, 2008. 270–275.

“Łwów w roku 1920: od stolicy kraju koronnego do miasta wojewódzkiego (życie powszednie miasta i jego mieszkańców)”. *Tożsamość galicyjska z perspektywy Polski i Ukrainy. Materiały konferencji naukowej (8–9 maja 2008 r.).* Bielsko-Biała, 2008. 49–54.

“Нереалізовані можливості: військовий потенціал України в контексті назрівання Другої світової війни”. *Друга світова війна крізь призму подолання стереотипів. Матеріали науково-практичної конференції (7 травня 2009 р.).* Львів, 2009. 32–36.

“Пошаудиторна робота – важливий чинник у патріотичному вихованні курсантів”. *Гуманітарні аспекти формування особистості працівника МНС. Матеріали третьої наукової конференції (24 квітня 2009 р.).* Львів: ЛДУБЖД, 2009. 15–23.

“Dowódcy Symona Petlury”. *Polska i Ukraina w walce o niepodległość 1918–1920. Konferencja naukowa w Łucku (15–16 listopada 2008 roku).* Warszawa: Wipart, 2009. 77–93.

“Образ викладача вищої школи у візії студентів”. *Гуманітарні аспекти формування особистості працівника МНС. Матеріали четвертої наукової конференції (23 квітня 2010 р.).* Львів: ЛДУБЖД, 2010. 10–16.

“Львів і львів’яни у переддень та перші дні Другої світової війни (за матеріалами львівської преси)”. *Історичні пам’ятки Галичини. Матеріали п’ятої наукової краєзнавчої конференції (12 листопада 2010 р.).* Львів, 2011. 117–126.

“Ілюзія «легкого щастя» як прояв духовної кризи сучасного суспільства”. *Християнська сакральна традиція: віра, духовність, мистецтво: збірник матеріалів VI міжнародної конференції.* Львів, 2013. 62–63.

“Брестський мир 1918 р. УНР з країнами Четверного союзу як пролог українсько-польського збройного протистояння”. *Перша світова війна у військово-історичному вимірі (до 100-річчя події): Збірник матеріалів Міжнародного наукового форуму (26–28 червня 2014 р.).* Львів, 2014. 11–13.

“Особливості військово-технічної політики українських урядів періоду національної революції 1917–1920 рр.”. *Збірник тез доповідей Міжнародної науково-технічної конференції (14–15 травня 2015 р.).* Львів: Академія сухопутних військ, 2016.

“Висвітлення убивства Симона Петлюри на шпальтах газети «Діло»”. *Історичні пам’ятки Галичини. Матеріали VI-ї краєзнавчої конференції (4 березня 2016 р.)*. Львів, 2016. 54–60.

“Кров на паризькому бруку (Формування громадської думки про постать Симона Петлюри на сторінках української галицької періодици)”. *Людина в умовах мінливості соціокультурного простору: духовно-практичний вимір: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (3–4 червня 2016 р.)*, ч. 1, Мелітополь, 2016. 69–78 (співавтор – А. Середяк).

“Образ офіцера Української армії у візії провідних діячів національної революції 1917–1921 рр.”. *Людина і техніка у визначних битвах світових воєн XX століття: Збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції (17 червня 2017 р.)*. Львів, 2017. 120–121.

“Репресії комуністичного режиму 1930-х років в радянській Україні у висвітленні журналу «Тризуб»”. *Великий терор і масові репресії в Україні (1920–1950 рр.)*, *Всеукраїнська наукова конференція (8 червня 2018 р.)*. Львів, 2018. 14–16.

“Львів і львів’яни в часі вересневої кампанії 1939 року”. *Людина і техніка у визначних битвах світових воєн XX століття. Збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції (25–26 червня 2019 р.)*. Львів, 2019. 5–7.

“Варшавська угода 1920 р. між Польщею та УНР у висвітленні польської преси Львова”. *Історичні пам’ятки Галичини. Матеріали VI-ї краєзнавчої конференції (13 березня 2020 р.)*. Львів, 2021. 127–131.

“Декларація про державний суверенітет України українське *déjà vu* 1917 року: історичні паралелі та відмінності”. *Порив до свободи: до 30-річчя Декларації про державний суверенітет України. Збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції (16 липня 2020 р.)*. Львів, 2020. 12–15.

“Миколаївська фортеця в Галицькій битві у серпні – вересні 1914 р.”. *Миколаїв – фортеця на Дністрі. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (3–4 вересня 1921 р.)*. Львів, 2021. 63–64.

“Добровольчі формування на захисті УНР у війні проти більшовицької Росії 1917–1920: історичний досвід та уроки”. *Збірник тез доповідей. Добровольці на захисті української державності: історія та сучасність. III Всеукраїнська наукова конференція (30 квітня 2024 р.)*. Львів, 2024. 5–7.

Передмови, рецензії та огляди:

“Слово до читачів. (Передмова до монографії)”. *Шишка, О. Слідами листопадових боїв*. Львів: ДУЛП, 1993. 5–9.

“У пошуках витоків українсько-польського протистояння: від романтичних міфів до історичного реалізму. (Передмова до монографії)”. *Гудь, Б. Українці – поляки: хто винен?* Львів: Кальварія, 2000. 7–10.

Рецензія: Безсмертя. Книга пам'яті України. 1941–1945. *Вісник Львівського університету. Серія історична* 37 (2002): 283–285.

Рецензія: Юрій Киричук. Нариси історії українського національно-визвольного руху 40–50-х років XX ст. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. *Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спецвипуск до 60-річчя УПА* (2002): 600–603.

Рецензія: С. Попович. Пожежництво в історії Галицького краю. 1772–1939. Львівщина. Львів, 2006. 5–6.

Рецензія: Бабенко Л. Д. Радянські органи державної безпеки в системі взаємовідносин держави і православної церкви в Україні (1918 – середина 1950-х рр.). Монографія /Л. Д. Бабенко. – Полтава: ТОВ “АСМІ”, 2014, 549. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету* 15 (2014): 236–239.

Рецензія: Богдан Гудь. З історії етносоціальних конфліктів. Українці й поляки на Наддніпрянщині, Волині й у Східній Галичині в XIX – першій половині XX ст. Харків: Акта, 2017. – 490 с. ISBN 978-966-8917-22-6. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету* 18 (2017): 340–343.

“Новий погляд на призабуту сторінку історії Львова (Передмова до монографії)”. Чура, В. *Робітники Львова у національному русі другої половини 80-х – початку 90-х років XX століття*. Львів: ПРОСТІР-М, 2021. 4–7.

Науковий редактор:

Гронський, Й. *Нарис історії Яворівщини*, ред. В. Голубко, А. Середяк, С. Качараба. Львів: Коло, 2004. 238. (вид. друге, доп. Львів, 2008. 238.; вид. третє, доп. Львів, 2012. 240).

Чура, В. *Руйнація компартійної влади на західноукраїнських землях наприкінці 80-х – початку 90-х років XX століття*, ред. В. Голубко. Львів: Ліга Прес, 2013. 706.

Повстансько-партизанський рух на Катеринославщині у 1917 – початку 1920-х років. Військовий аспект: монографія. Текст Сергій Зайцев, ред. В. Голубко. Львів: Простір-М, 2023. 291.

Підручники навчально-методичні посібники:

Україна в роки Першої світової війни 1914–1918 рр. (Текст лекції з історії України). Львів: Львівський політехнічний інститут, 1990. 17.

Програма курсу “Історія України” для студентів інженерно-технічних спеціальностей. Львів: Львівський політехнічний інститут, 1991, 20 (співавтори – Л. Дещинський, Б. Гудь, Л. Цубов).

Загальнонаціональний визвольний рух українського народу за відродження своєї державності (1917–1921). Текст лекції. Львів: Львівський політехнічний інститут, 1992. 46 (співавтор – Л. Дещинський).

Загальнонаціональний визвольний рух українського народу за відновлення своєї державності (лютий 1917 – березень 1921 рр.). *Бібліографічний покажчик*, ред. О. Ключенко, Львів: ДУЛП, 1992. 25.

Перспектив навчального посібника “Етнополітична історія України”. Львів: Українські технології, 1994. 63 (співавтор – Б. Гудь).

Історія України та її державності. Матеріали лекцій. Львів: ДУЛП, 1995. Ч. 1–3. (співавтори – Л. Дещинський, Б. Гудь, Л. Цубов).

Курс лекцій з історії України та її державності. Навчальний посібник. Львів: ДУЛП, 1999. 340 (співавтори – Л. Дещинський, Б. Гудь, І. Гаврилів, Л. Цубов).

“Збройні Сили України періоду національної революції 1917–1921 рр.”. *Історія Українського війська (навчально-методичний посібник).* Львів: Військовий інститут при ДУ “Львівська політехніка”, 1999. 74–90.

Плани семінарських занять і методичні поради до них з курсу історії України. Львів: Львівський політехнічний інститут, 1999. 34 (співавтори – Л. Дещинський, І. Гаврилів, Р. Зінкевич).

Методичні рекомендації з базового курсу “Історія України та її державності” для студентів заочної форми навчання та екстернату. Львів: ДУЛП, 2000. 35 (співавтори – Л. Дещинський, І. Гаврилів, Р. Зінкевич).

Історичне краєзнавство. Програма для студентів історичного факультету. Львів, 2005. 37 (співавтори – А. Середяк, С. Качараба).

Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. Ч. 1. 180 (співавтори – С. Качараба, А. Середяк).

Historia administracji państw Europy Wschodniej: od średniowiecza do początku XX wieku. Sosnowiec: Oficyna Wydawnicza “Humanitas”, 2009. 76.

Współczesna administracja państw byłego ZSRR. Sosnowiec: Oficyna Wydawnicza “Humanitas”, 2009. 100.

Новітня історія України 1914–2008 рр.: навч. посіб. Київ: Знання, 2011. 536 (співавтори – К. Кондратюк, Г. Боднар, В. Качмар).

Історичне краєзнавство. Напрями та методи історико-краєзнавчих досліджень: курс лекцій. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 306 (співавтори – А. Середяк, Р. Генега, Л. Калиняк, І. Мрака та ін.).

Історія України: посібник для 10–11 класів, ред. А. Козицького. Львів: “Піраміда”, 2012. 256 (співавтори – А. Козицький та ін.).

Історія України. 10–11 класи. Матеріали до навчального підручника. Львів: Астролябія, 2013. 208 (співавтори – Б. Галайко, О. Дедик, Р. Коваль, А. Козицький).

Історія України XIX–XXI століть. Практикум. Київ: Знання, 2015. 375 (співавтори – Р. Лаврецький, А. Лозинський, М. Нагірняк, В. Чура).

Основи краєзнавства: підручник для студентів закладів вищої освіти, вид. друге, доп., ред. О. Реєнт. Київ: НАН України, Національна спілка краєзнавців України, 2021. 376 (авторський колектив – Л. Баженов, Г. Бондаренко, О. Гончаров, О. Коваленко, С. Куделко, М. Литвин, Р. Маньковська, В. Мельниченко, О. Павлова, С. Панишко, С. Попович, В. Прокопчук, О. Реєнт, А. Середяк, О. Удод).

Публічна історія:

“70 років паризькій трагедії”. *Голос народу: Часопис Пустомитівської районної Ради народних депутатів*. Львів, 1996: 65–71.

“Trudne braterstwo ukr.”. *Kinikon Film Studio*, 14 квітня 2017 р., <https://www.youtube.com/watch?v=qld2hNix1os>

“Західноукраїнська Народна Республіка і її 100-річчя”. *Зустріч з громадськістю до 100-річчя утворення ЗУНР відбувається за ініціативи департаменту внутрішньої та інформаційної політики Львівської облдержадміністрації*. Ч. 2, 29 жовтня 2018 р., <https://www.youtube.com/watch?v=mMrz7gwdXLo>

“Українська державність в 1917–1918 рр.: уроки для сьогодення”. *П'яте відео з історичного циклу “Історія українського державотворення: правда замість фейків” Освіта Львівщини*, 9 травня 2022 р., <https://www.youtube.com/watch?v=HVctBNh-nQE&t=1951s>

“Зародження армії УНР: діяння Петлюри і Скоропадського, втрати та успіхи”. *Без брону з Віталієм Ляскою*, 28 серпня 2022 р., <https://www.youtube.com/watch?v=nW8LaDiER9A>

“Український наступ на Київ-Одесу в 1919 р.: вимір успіхів і прорахунків у боротьбі з московією”. *Український кризовий медіа-центр*, 3 жовтня 2023 р., https://www.youtube.com/watch?v=l3e_ln7PX3Y&t=3054s

Наукове наставництво:

Плазова, Тетяна. Український Партизансько-Повстанський Штаб та його участь в організації антибільшовицької боротьби в Україні (1920–1921 рр.), дис. канд. іст. наук. Львів, 2005. 187.

Леда, Андрій. Протестантські течії в релігійному житті українців Галичини у міжвоєнний період (1919–1939), дис. канд. іст. наук. Львів, 2006. 208.

Чура, Василь. Участь робітників Львова в національно-демократичному русі середини 80-х – початку 90-х рр. XX ст., дис. канд. іст. наук. Львів, 2008. 229.

Вахула, Мар'ян. Роман Шухевич – військовий і політичний діяч України, дис. канд. іст. наук. Львів, 2010. 228.

Рутар, Володимир. Організація тилового забезпечення Галицької армії у 1918–1919 рр., дис. канд. іст. наук. Львів, 2012. 294.

Чура, Василь. Розпад радянського ладу в західних областях УРСР на зламі 80–90-х років XX сторіччя, дис. докт. іст. наук. Львів, 2014. 517.

Балябас, Володимир. Пожежно-рятувальна служба в Україні: становлення та розвиток (1991–2011 рр.), дис. канд. іст. наук. Львів. 2014. 237.

Шевчук, Валентин. Діяльність Церкви адвентистів сьомого дня на території Західної України в міжвоєнний період (1919–1939 рр.), дис. канд. іст. наук. Львів, 2019. 265.

